

Routekaart Internationale Sociale Voorwaarden Natuursteen

bijgewerkt: december 2018

Introductie

Aanbestedende diensten kunnen op verschillende manieren binnen hun inkoopproces sturen op de naleving van internationale sociale voorwaarden (ISV). Beleid van de Rijksoverheid is om ISV op te nemen in de vorm van een due diligence-verplichting als bijzondere uitvoeringsvoorwaarde. Dit is voor rijksinkopers verplicht bij grote opdrachten met een waarde groter of gelijk aan de Europese aanbestedingsdrempelwaarden, die vallen binnen één van de 10 risicosectoren. Ook waar deze verplichting niet geldt (in geval van inkoop van decentrale overheden dan wel rijksinkoop buiten de risicocategorieën), is het echter mogelijk deze aanpak toe te passen. Daarnaast staat het aanbestedende diensten vrij ook op andere manieren te sturen op de naleving van ISV (bijvoorbeeld via gunningscriteria). Het Pilotprogramma MVI Natuursteen bevordert de brede toepassing van ISV. Het aanbestedingsrecht biedt daar ook de ruimte voor. Deze routekaart is bedoeld om aanbestedende diensten de weg te wijzen bij het sturen op de naleving van ISV bij de inkoop van natuursteen. De kaart geeft van de voorbereiding tot en met de uitvoering een overzicht van vragen en aandachtspunten en verwijst door naar relevante bronnen. De routekaart zal regelmatig worden bijgewerkt en in de toekomst worden aangevuld met voorbeelden.

Algemene vragen vooraf

Wat zijn Internationale Sociale Voorwaarden?

Onder internationale sociale voorwaarden kunnen alle Europese en internationale sociale normen worden verstaan. Het gaat dan met name om mensenrechten en arbeidsnormen, die bijvoorbeeld te vinden zijn in verdragen, richtlijnen en internationale conventies. In de aanbestedingsregulering wordt specifiek verwezen naar een aantal van deze normen:

[OESO richtlijnen](#)

[UN guiding principles on business en human rights](#)

[ILO conventies Fundamental Principles and Rights at Work](#)

<https://www.pianoo.nl/nl/themas/maatschappelijk-verantwoord-inkopen-mvi-duurzaam-inkopen/r>

[Algemene info: Leidraad sociale en arbeidsrechtelijke aspecten \(PIANOo\)](#)

Welke specifieke informatie is beschikbaar?

Voor informatie over risico's in landen van herkomst: [MVO risico checker](#)

Voor informatie over risico's in landen van herkomst: [raadpleeg NGO's en vakbonden](#)

Voor informatie over gezamenlijke initiatieven: [IMVO-pilot natuursteen](#)

[Algemene info: Organisatie van inkoop](#)

Wanneer kan ik het 'Team ISV Natuursteen' invoeren?

Het 'Team ISV Natuursteen' is op afroep beschikbaar om als onafhankelijk kennisteam de inschrijvingen mee te beoordelen:

Vorbereiding: informatievoorziening, advisering, ondersteuning bij het opstellen van stukken

Aanbestedingsfase: toetsen inschrijvingen

Uitvoeringsfase: advisering, uitvoeren van controle

[Algemene info: brochure TIN](#)

Hoe koop ik op verantwoorde wijze natuursteen in?

Welke aandachtspunten zijn er bij de voorbereiding?

Controleer of het rijksbeleid verplicht is

Heeft uw organisatie een actieplan MVI? Pas toe

Heeft uw organisatie ervaring met ISV? Maak gebruik van de aanwezige expertise

U bent niet de eerste. Kijk hoe anderen het hebben aangepakt

Algemene info: [voorbereiding](#)

Welke keuzes in de voorbereiding?

Overweeg een marktverkenning of marktconsultatie

Zorg dat in de ontwerpfase rekening wordt gehouden met risico's in de keten

Welke plaats heeft ISV in het geheel aan projectdoelstellingen?

Hoeveel kosten en inspanning wilt u aan ISV spenderen?

Leg het minimumniveau vast als uitvoeringsvoorwaarde

Gebruik desgewenst gunningscriteria om meerwaarde op te roepen

Overleg alvast met inkoper en contractmanager over haalbare eisen en criteria

Zorg dat in de planning (bijvoorbeeld van de contractmanager) rekening wordt gehouden met eventuele extra inspanningen in de inkoop- of contractfase

Zelf oppakken en/of externe deskundigen inschakelen?

Algemene info: [markt betrekken bij specificatie](#)

Wat betekent de keuze voor regime leveringen (L) of werken (W)?

Andere focus: voorwerp van de opdracht (L) /deel van een groter geheel (W)

Andere doelgroep: leveranciers natuurstenen (L) / bouw en infrabedrijven (W)

Ander niveau affiniteit en materiekennis: specialisten (L) / generalisten (W)

Andere drempelwaarde voor Europese verplichtingen

Grotere gevoeligheid voor belemmerende bepalingen bij leveranciers

Grotere bereidheid om onderscheidend te zijn bij leveranciers

Meer flexibiliteit voor aanbesteder bij regime Werken

Welke opties zijn er bij regime leveringen?

[ISV als randvoorwaarde](#)

[ISV als gunningscriterium](#)

Welke opties zijn er bij regime werken?

Reguliere levering, optie ISV als randvoorwaarde of gunningscriterium

Levering op stelpost: Opdrachtgever maakt keuze t.z.t. bekend

Zorg ervoor dat uw aannemer ISV-verplichtingen doorlegt aan zijn leverancier

Natuursteen wordt door opdrachtgever ter beschikking gesteld

Optie toepassen percelenregeling EU Richtlijn: Delen van de opdracht mogen worden ingekocht zonder Europese aanbesteding worden ingekocht. Grenzen max. 20% totaal, max 1 miljoen euro per onderdeel

Waaruit bestaat het doorlopen van een aanbesteding met ISV?

Wat kunt u in de aankondiging doen om aandacht voor ISV te vragen?

Beschrijf de omvang van de levering natuursteen

Beschrijf de eventuele optie tot verlenging

Beschrijf op welke wijze u ISV toepast

Wat neemt u in de aanbestedingsdocumenten op?

U geeft aan op welke wijze u in uw aanbesteding op de naleving van ISV stuurt

De sociale risico's die de aanbestedende dienst ziet

De keuzes die de aanbestedende dienst in dat verband maakt

De te leveren inspanningen op ISV: Wat verwacht u van de leverancier of de aannemer en zijn onderaannemer/leverancier en wanneer verwacht u dat?

De te leveren producties in het kader van de aanbesteding

De gang van zaken in de gunnings- en uitvoeringsfase

Algemene info: standaard bestekteksten

Welke instrumenten zijn er om aandacht te geven aan ISV?

Voorafgaande aan de inschrijving: informatiebijeenkomst, toepassen gunningscriterium

Na de inschrijving: beoordeling door Team ISV Natuursteen, Interview, eventueel verificatie

Waar moet ik op letten bij de inzet van ISV als gunningscriterium?

Kies een criterium dat bedrijven stimuleert om aan de slag te gaan

Bijvoorbeeld: De wijze waarop de leverancier omgaat met geïdentificeerde ISV-risico's

Zorg voor Voldoende aandeel in de gunningsformule

Proportionele opgave voor de inschrijver: Denk aan de kosten en geef voldoende tijd

Transparant systeem van waarden. Daarbij kunt u vaak aansluiten bij een methode waarop u norm

Wie gaat beoordelen? Overweeg inzet onafhankelijk Team ISV Natuursteen

Gunningsfase: Hoe kom ik tot een deugdelijke beoordeling van gedane ISV-beloften?

Kies voor Inzet van Team ISV Natuursteen

Optie: Interview als onderdeel van het gunningsprotocol

Eventueel verificatiefase inbouwen voor uitgebreidere toetsing

Hoe kan ik goed presteren op ISV-vlak borgen en/of stimuleren?

Aandachtspunten bij contracteren

In het contract neemt u duidelijke, concrete verplichtingen op, die aansluiten bij wat u daarover in uw aanbesteding heeft opgenomen en waar uw opdrachtnemer (zelf) aan dient te voldoen

U kunt er daarnaast voor kiezen op te nemen hoe u de nakoming van deze verplichting zult controleren en wat de consequenties zullen zijn wanneer blijkt dat daaraan niet voldaan is

In dat kader kunt u bijvoorbeeld kiezen voor een boeteclausule

Onderdeel van de verplichtingen kan bijvoorbeeld zijn dat u regelmatig een gesprek wenst te voeren met uw opdrachtnemer, waarin u de risic's en de wijze waarop deze beperkt worden (formulering aanpassen) bespreekt

Algemene info: Handreiking due diligence voor bedrijven

Waar let ik op bij de uitvoering van het contract met ISV verplichtingen?

Welke aandachtspunten zijn er tijdens de uitvoeringsfase?

Zorg dat de inkoper en de contractmanager tijdig met elkaar afstemmen over de ISV-verplichtingen die moeten worden meegenomen in het contractmanagement.

Zorg dat de contractmanager tijd en aandacht en expertise heeft (of kan vinden) om op ISV te sturen

Algemene info: [Uitvoeringsfase ISV](#)

Welke hulpmiddelen zijn er?

Handreiking due diligence voor bedrijven

Schakel het Team ISV natuursteen in en bepaal samen de benodigde expertise voor de dialoog met de aannemer/leverancier en voor het verifiëren van de nakoming.